

Språkvårdsspalten

1

Ordet *tentamen* har hos oss i Finland allmänt kortformen *tent*, flertal *tenter*, men Svenska Akademiens ordlista har bara kortformen *tenta*, flertal *tentor*? Hur skall man ställa sig till kortformen *tenta*? — Här har vi ett fall där rikssvenskt och finlandssvenskt språkbruk skiljer sig påtagligt. Formen *tent* är den enda brukliga hos oss, *tenta* den enda kortformen i Sverige. Jag tycker det inte finns något skäl att ändra på det finländska språkbruket i detta fall, eftersom »en *tenta*» verkar så helt främmande. Det kan tilläggas att det vardagliga ordet *tenta* för »tentera» är allmänt både hos oss och i Sverige.

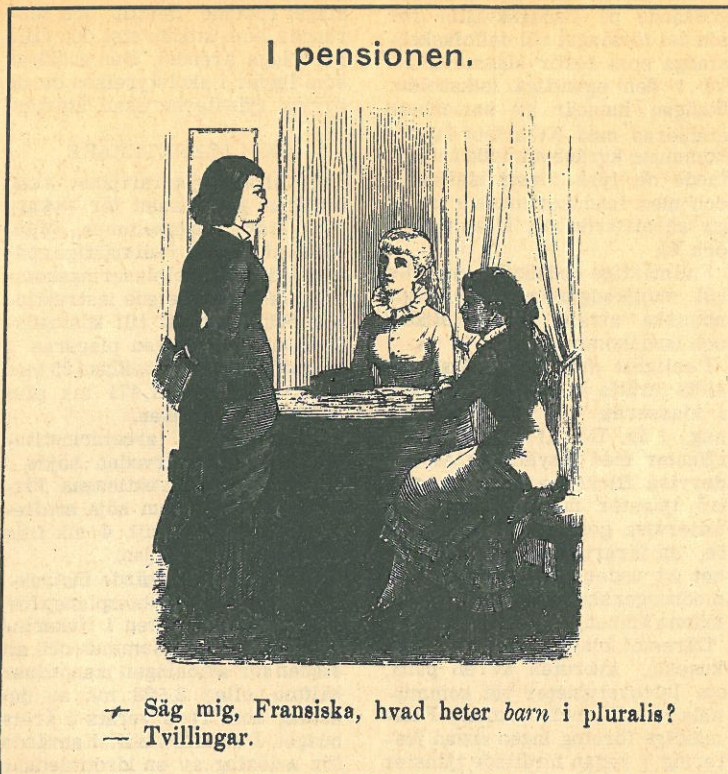
2

Samma frågare tar upp det intressanta spørsmålet om uttrycket *sitta i ett elfenbenstorn*. Uttrycket brukas om t. ex. diktare som i sin diktning isolerar sig från samhället och dess problem. — Frågeställaren undrar hur uttrycket har uppkommit. Efter vad jag har inhämtat i litteraturen har det börjat

användas om diktare under 1800-talet (tidigast kanske i Frankrike, om skalden Vigny, död 1863). Frågeställaren sammanställer det helt riktigt med den lauretanska litanians latinska uttryck »*turris eburnea*» (elfenbenstorn) om jungfru Maria. Det anses att detta uttryck kommer från Höga visan (kap. 7: 4), som i vår bibel av 1703 lyder: »Din hals är såsom ett elfenbenstorn». Höga visans uttryck har brukats som symbol för jungfru Marias renhet och oåtkomlighet. (Man bör minnas att Höga visan i äldre tid fattades rent symboliskt om förhållandet mellan Kristus och församlingen.) Frågeställaren vill gärna tänka sig att man med elfenbenstorn har tänkt på monstransen, det käril som inrymmer nattvardshostian i den katolska gudstjänsten och som ibland är av elfenben. Jag tycker tankegången är högintrassant, men undrar om det inte snarast är så att hostian och monstransen är så heliga att man ogärna skulle ha liknat mänskliga förhållanden vid dem.

3

En frågeställare i Vasa har

— Sä g mig, Fransiska, hvad heter *barn* i pluralis?
— Tvillingar.

● Teckning ur Nisse-kalender 1888.

fäst sig vid uttrycket *vid nyligen avhållen bolagsstämma*. Det är ordet *avhållen* han finner något egendomligt. — Man brukar visserligen i skriftspråk uttrycket *avhålla en bolagsstämma, ett möte* — i naturligt tal räcker det med *hålla*. Formen *avhållen* kan som frågeställaren

påpekar framkalla uttrycket *en avhållen vän* i tankarna. Jag föredrar nog *vid nyligen hållen bolagsstämma*.

4

Samme frågare kommer in på dialektordet *poril* (med *o* som i *bom*) och dess betydelser. Han

känner det från det nordligare Österbotten i betydelsen »träd avverkat till stock», medan ordböcker anger betydelser som »bår», »släpa» för det finska *purilaat*, som frågeställaren mycket riktigt sammanställer med det österbottniska dialektordet. — Finskans *purilas*, flertal *purilaat* har skiftande betydelser på olika håll, bl. a. just sådana som svarar mot den österbottniska. Också i våra dialekter finns betydelsen »släpa». Det intressantaste med ordet är dess ursprung. Det har kommit in i våra dialekter från finskan, men det finska ordet är av svenskt (eller rättare sagt försvenskt ursprung): det hör samman med *bära* och *buren* och har betytt »bärredskap».

5

En tredje frågeställare har fäst sig vid uttrycket *det hinner till*. Är det inte riktigare att säga »det räcker till», undrar hon. — Jag är av samma mening. Det är inte fel att säga »det hinner till», men det är avgjort ett vardagligt uttryck för det allmänna »det räcker till», och jag är inte helt övertygad om att *det hinner till* är gångbart över hela det svenska språkområdet.

CARL-ERIC THORS